

člověk a voda

PETICE ZA LEPŠÍ ZACHÁZENÍ S VODOU

Adresát: Parlamentu ČR, Vládě ČR, ministru a Ministerstvu životního prostředí ČR, ministru a Ministerstvu zemědělství ČR a České inspekci životního prostředí

Kvalita vody v řekách České republiky se během posledních let zlepšila, na mnoha místech se ale stále nedaří vrátit do nich jejich původní život. Zkrácená a opevněná koryta řek rychle odvádějí vodu z odvodněných monokulturních polí a lesů. Krajina ztratila schopnost zadržovat vodu a dále trpí zvýšenou erozí a povětrnostními extrémy. Toxické látky stále znečišťují vodu, dostávají se do těl vodních organismů a ohrožují zdraví lidí. Nezávadná voda začíná být strategickou surovinou.

Mezinárodní dohody a směrnice Evropské unie zavazují Českou republiku k ochraně vod a na ně vázaného přírodního prostředí. Nejsou však plněny dostatečně.

Chceme, aby byla posílena ochrana vodních toků a mokřadů, a proto požadujeme:

... ochranu vodních toků a mokřadů před nevhodnými zásahy. V rámci přijímaných zákonů a plánovacích dokumentů podporovat přírodě blízké úpravy namísto rozsáhlých technických zásahů, které narušují funkci vodních toků. Novelou zákona o vodách zajistit, aby zemní práce v korytě byly řádně povoleny orgány ochrany přírody a nemohly být správci toku prováděny na pouhé oznámení.

... ochranu nejceněnějších na vodu vázaných druhů a přírodních stanovišť. Je třeba co nejdříve zařadit cenná území do soustavy Natura 2000 (například Labské údolí).

... zachování a obnovu přírodní podoby řek a potoků. Porézní půda a rostlinná společenstva meandrů, mokřadů a rašelinišť chrání před povodněmi spolehlivěji a účinněji než betonování vodních toků.

... zprůchodnění vodních toků pro migraci vodních živočichů (například lososa).

... zastavení plánů na ekonomicky i ekologicky nevýhodnou výstavbu jezů na Dolním Labi. Lodní dopravu je třeba přizpůsobit řece, nikoliv naopak.

... čistší vodu pro lidi i pro ryby. Je třeba omezit znečišťování vod rtutí, pesticidy a persistentními organickými látkami (např. zpomalovače hoření, PFOS, hexachlorbenzen a další) a splachy z polí.

... důsledné a přísné postihy pro ty, kdo vodu znečišťují.

Petice vznikla 1. srpna 2010.

Petiční výbor:

Prof. RNDr. Otakar Štěrba, CSc, emeritní profesor Univerzity Palackého, Olomouc
Ing. Werner Hentschel, bývalý vedoucí Správy CHKO Labské pískovce v Děčíně
Jiří Váral, starosta obce Slavičky

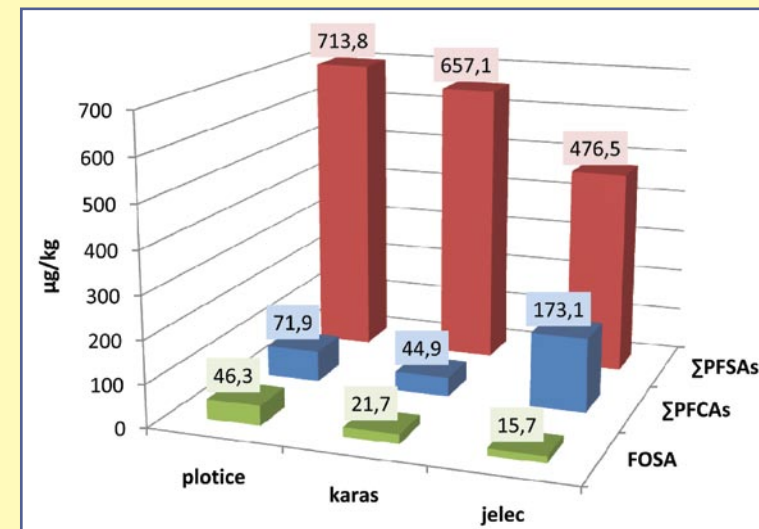
Ing. Vlastimil Karlík, projektový pracovník programu Ochrana přírody, Arnika

Ing. Jana Vítnerová, vedoucí programu Ochrana přírody, Arnika,

oprávněná jednat jménem petičního výboru

BFR A PFC U NÁS? ANO, VE VODĚ I V RYBÁCH

Sdružení Arnika a vědci z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze zkoumali v roce 2010 výskyt bromovaných zpomalovačů hoření a perfluorovaných sloučenin v říčních sedimentech a rybách z různých míst České republiky. Výsledky byly alarmující. PFC byly nalezeny v každém ze vzorků ryb a v 72 % zkoumaných sedimentů. BFR se vyskytovaly rovněž v každém ze vzorků ryb a v téměř všech vzorcích sedimentů.

Hladiny vybraných PFC v různých druzích ryb z řeky Bíliny

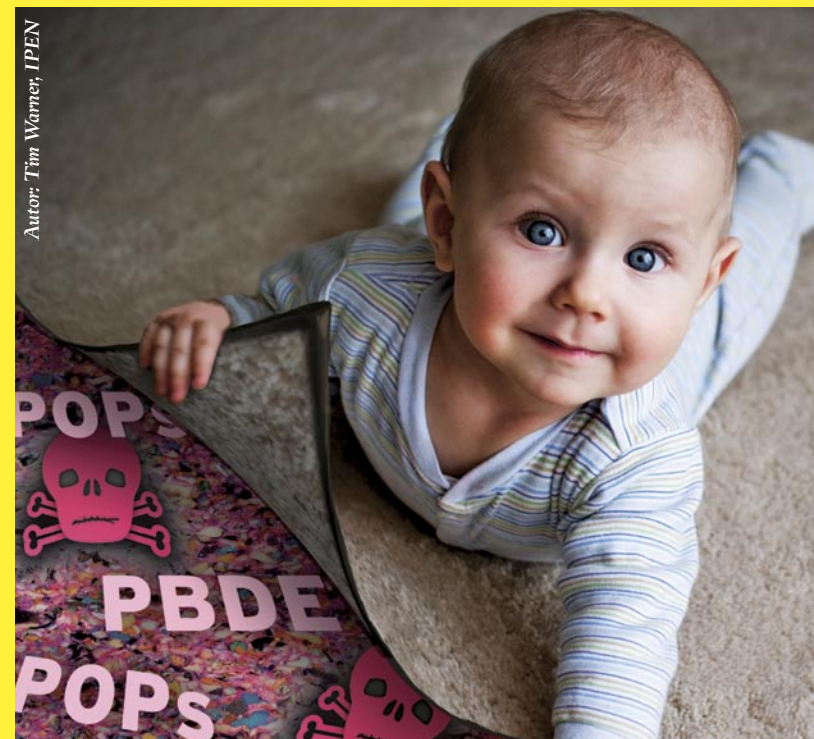
JAK SE VYHNOUT TOXICKÝM LÁTKÁM?

- Vyhněte se velmi levným a elektronickým hračkám. Volte raději hračky ze dřeva, papíru a dalších přírodních materiálů.
- Dávejte přednost funkčním oděvům z přírodních materiálů (bavlna, vlna) oproti outdoorovému vybavení s teflonovou vrstvou.
- Vybírejte kuchyňské nádobí bez teflonu.
- Kupujte výrobky opatřené ekoznačkou. Takto certifikované výrobky obsahují max. 0,1 % některých zpomalovačů hoření (PBB a PBDE). Seznam výrobků s ekoznačkou naleznete na webech www.eco-label.com/Czech/ a <http://www.cenia.cz>.
- Ptejte se výrobců, zda používají nebezpečné látky – právo na informace Vám zaručuje nařízení REACH.
- Využijte databázi rizikových výrobků na webu Arniky www.toxik.arnika.org/nebezpecne-vyrobyky.
- Sledujte stránky České obchodní inspekce či Ministerstva zdravotnictví, kde jsou aktuálně zveřejňovány nevyhovující výrobky.
- Podpořte naši práci, abychom se mohli i nadále zasazovat o náhradu nebezpečných materiálů šetrnými alternativami. Informujte nás o svých zkušenostech nebo nás podpořte finančně – č. ú. 290 011 7959 / 2010.

JAK TOXICKÉ LÁTKY OMEZUJE ZÁKON?

Stockholmská úmluva omezuje u vybraných bromovaných zpomalovačů hoření (penta a okta bromovaných difenyleterů) výrobu, jejich používání a vypouštění do životního prostředí, nezakazuje však zcela jejich použití v recyklovaných výrobcích. Podobně je evropským nařízením 757/2010/EU omezeno použití některých perfluorovaných sloučenin, takzvaných perfluoroktansulfonátů a jejich solí (PFOS). Nicméně existuje řada výjimek na použití PFOS ve fotografickém a polygrafickém průmyslu, při pokovování výrobků, nebo v omezené míře v textilních výrobcích.

Studie IPENU prokázala, že se toxické bromované zpomalovače hoření dostávají s recyklovanými podlahkami pod koberce do našich domácností.

POUŽITÁ LITERATURA

- Schoerling I., Lind, G. (2006). REACH – co se stalo a proč?. Viz: <http://arnika.org/reach-co-se-stalo-a-proc>
- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (2011). Výskyt perfluorovaných a bromovaných sloučenin ve vzorcích ryb a sedimentů z vybraných lokalit České republiky. Závěrečná zpráva projektu ekologického sdružení Arnika „Voda živa. Studie v plném znění je dostupná na http://arnika.org/soubory/voda/Voda_ziva/Projekt_Voda_ziva_report_final.pdf
- Poustka J., Hajšlová J., Kazda R. (2005). Bromované retardátory hoření – environmentální xenoestrogeny. Dostupné na: <http://www.phytosanitary.org/projekty/2004/vf-03-04.pdf>

MOTTO ARNIKY

„Vzdálí-li se lidské srdce od přírody, zatvrdí se. Nedostatek úcty k tomu, co roste, co je živé, rychle povede také k nedostatku úcty k lidem.“
(Slova Luthera Stojícího Medvěda z kmene Lakotů)

Arnika je česká nezisková organizace, která spojuje lidi usilující o lepší životní prostředí. Věříme, že přírodní bohatství není pouze darem, ale také závazkem uchovat jej do budoucna. Svoji činnost opíráme o tři pilíře – zapojení veřejnosti, odborné argumenty a komunikaci s médii.

PROGRAM TOXICKÉ LÁTKY A ODPADY

Program Toxické látky a odpady chrání lidi a životní prostředí před toxickými látkami, navrhuje hospodárné nakládání se surovinami a snižování množství odpadů. Nechceme, aby odpady končily na skládkách anebo ve spalovnách, obojí je špatným řešením. Myslíme si, že toxické látky ohrožující živé organismy by měly být nahrazeny bezpečnějšími alternativami. Prosazujeme také právo občanů na informace o nebezpečných látkách v životním prostředí. Pracujeme na kampaních a projektech jak v České republice, tak na evropské a celosvětové úrovni.

„Nenechte se otrávit a otestujte svou domácnost,“ vyzvala Arnika při svém happeningu. Občané dostali možnost otestovat výrobky z domácnosti na obsah nebezpečných látek.
(Foto: Jan Losenický, Arnika)

Podpořte, prosím, naši činnost. Protože nepřijímáme dary od firem, které znečišťují životní prostředí, jsou pro nás příspěvky jednotlivců zcela klíčové. Společně toho dokážeme více. Pokud se stanete našim příznivcem, budeme Vám zasílat náš zpravodaj Arnikum, ze kterého se vždy dozvíte, kde Váš dar pomáhá. Číslo účtu Arniky je 290 011 7959 /2010.

Vychází s podporou Ministerstva životního prostředí. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

ČLOVĚK, VODA A TOXICKÉ LÁTKY

člověk a voda

Ve světě je komerčně využíváno asi 100 tisíc chemických látek. Jejich roční produkce se odhaduje na 400 milionů tun. Přestože jsou některé chemické látky zakázány nebo je regulována jejich výroba a použití, stále s sebou nesou rizika jak pro přírodu, tak i člověka. Jedná se například o perzistentní organické látky, které jsou dodnes obsaženy v některém spotřebním zboží. Mohou se uvolňovat při používání a recyklaci výrobků nebo unikat ze skládek a spaloven odpadů. Perzistentní organické látky jsou jen velmi těžko rozložitelné. Stávají se součástí těl rostlin i živočichů. Hromadí se v říčních sedimentech a rybách. S po-

travou se dostávají do lidského těla. Potoky a řekami putují i tisíce kilometrů od míst, kde ke znečištění vody těmito látkami došlo. Mohou se dostat na velké vzdálenosti od zdrojů jejich uniků i vzduchem a vymývat se do půdy a vody vodními srážkami. Setkáme se s nimi proto i vysoko v horách anebo daleko v polárních oblastech. Podívejme se blíže na dvě skupiny z těchto látek představujících skrytou hrozbu pro životní prostředí a lidské zdraví: bromované zpomalovače hoření (BFR) a perfluorované sloučeniny (PFC). Jen pokud se s nimi blíže seznámíme, pochopíme nutnost vyhnout se jim a zakázat jejich používání.

BFR ≠ BROMOVANÉ ZPOMALOVAČE HOŘENÍ

Jedná se o skupinu látek zahrnující polybromované difenylétery (PBDE), polybromované bifenylly (PBB), bromované bisfenoly (např. TBBP-A) a hexabromcyklohexan (HBCD). **Tyto chemické sloučeniny jsou přidávány do výrobků za účelem zmírnění průběhu požáru.** Většina z bromovaných zpomalovačů hoření je toxických – negativně ovlivňují imunitu, reprodukční cyklus a vývoj jedince, narušují hormonální systém a zkoumají se jako možné neurotoxiny a karcinogeny. Do životního prostředí se tyto látky dostávají při výrobě, používání i recyklaci výrobku. Bromované zpomalovače hoření byly nalezeny ve všech složkách životního prostředí – ve vzduchu, vodě, odpadních kalcích, kancelářském prachu, rybách a jiných živočíchích, lidské krvi, tukových tkáních i mateřském mléce. Do lidského organismu se dostávají při kontaktu s kůží, vdechem nebo konzumací potraviny – zejména ryb – v níž jsou BFR obsaženy.

BFR a PFC se dostávají do organismu:

PFC ≠ PERFLUOROVANÉ SLOUČENINY

Do kategorie PFC patří perfluoroktanulfonáty a jejich soli (PFOS) a perfluorkarboxylové kyseliny (PFOA). **Tyto chemické látky jsou nanášeny na povrch výrobků, aby zajistily jejich nesmáčivost** – kapky vody stékají, nevsakují se. PFC se proto používají se k povrchové úpravě textilií (včetně polytetrafluorethylenu známého jako teflon), kobereců, kůží a potravinářských balících materiálů, také jako aditiva do hasicích pěn nebo při pokovování, v elektronice nebo kosmetice. Většina PFC je toxických. Hromadí se v živočišných tkáních, zejména v játrech. Do organismu pronikají tyto chemikálie vdechováním, s potravou a v malé míře také přes pokožku. Z těla se vylučují jen velice pomalu. Pokud člověk přijme vyšší dávky těchto látek, může dojít k poškození jater, zažívacího traktu, reprodukčního cyklu a vývoje plodu, k úbytku tělesné váhy a křečím, v krajním případě až k smrti. Tyto sloučeniny se dostávají do životního prostředí při výrobě, v průběhu používání výrobku a při skládování odpadů. Byly nalezeny v sedimentech, odpadních kalcích, zemědělské půdě a v celé řadě živočichů od ryb přes obojživelníky a savce až po člověka.

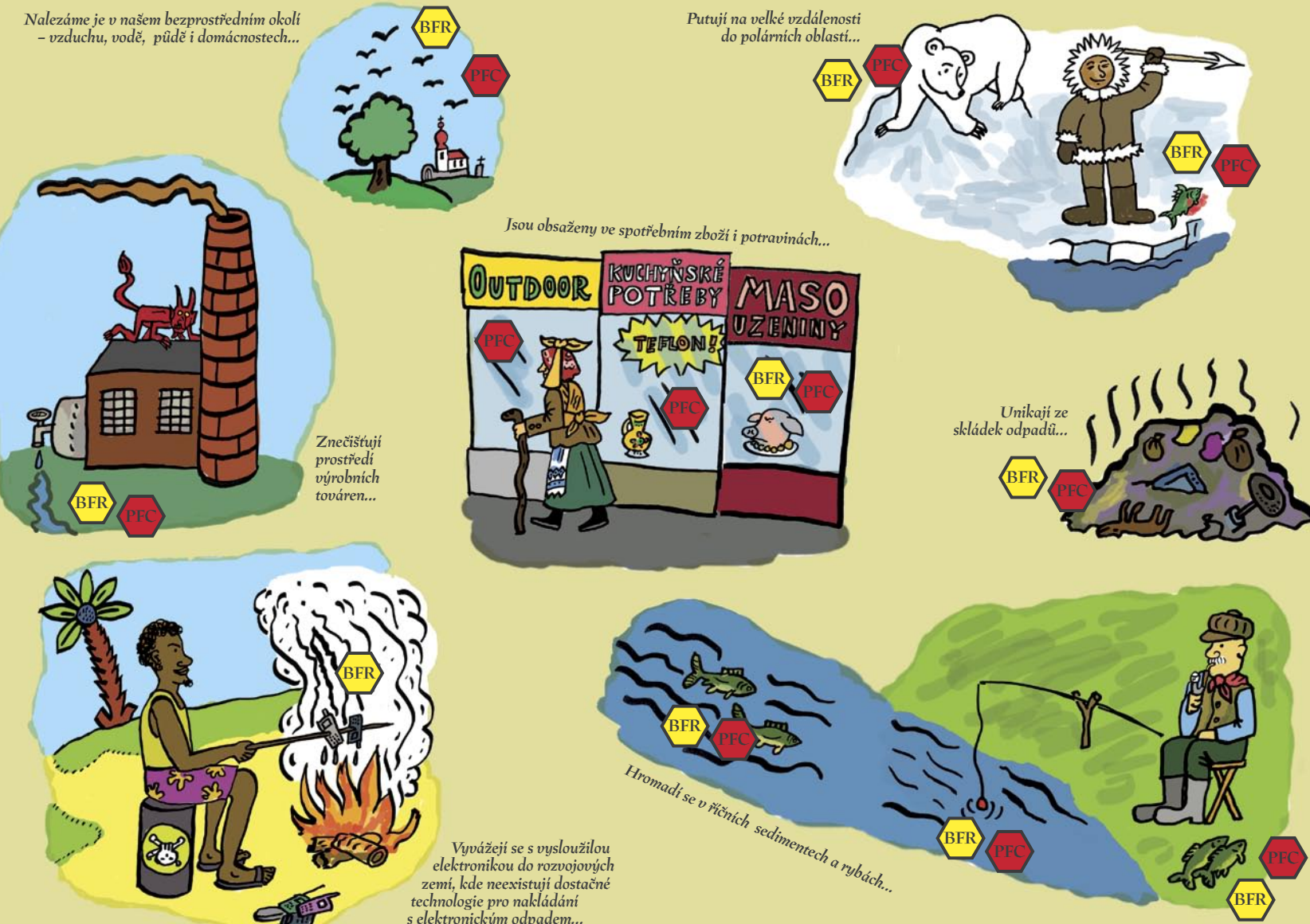

Dnešní svět již není to, co býval za časů Josefa Lady. Jen stěží se vyhnáme nové generaci toxických látek, kterými jsme obklopeni v každodenním životě. **Toxické bromované zpomalovače hoření a perfluorované sloučeniny vstupují do našich těl vdechem domovního prachu, kontaktem s kůží nebo s potravou. Jedná se o látky, které negativně ovlivňují reprodukční cyklus.**

My, níže podepsaní, souhlasíme s textem uvedené petice z 1. srpna 2010.

1	Jméno a příjmení	Podpis
	Adresa (ulice a město)	
		o další informace
2	Jméno a příjmení	Podpis
	Adresa (ulice a město)	
		o další informace
3	Jméno a příjmení	Podpis
	Adresa (ulice a město)	
		o další informace
4	Jméno a příjmení	Podpis
	Adresa (ulice a město)	
		o další informace
5	Jméno a příjmení	Podpis
	Adresa (ulice a město)	
		o další informace
6	Jméno a příjmení	Podpis
	Adresa (ulice a město)	
		o další informace

Podepsané archy (nemusí být zcela zaplněny) zasílejte, prosíme, na adresu: Arnika, Chlumova 17, 130 00 Praha 3

Nalzáme je v našem bezprostředním okolí – vzduchu, vodě, půdě i domácnostech...

Znečišťují prostředí výrobních továren...

Vyvážejí se s vysloužilou elektronikou do rozvojových zemí, kde neexistují dostatečné technologie pro nakládání s elektronickým odpadem...

Putují na velké vzdálenosti do polárních oblastí...

Jsou obsaženy ve spotřebním zboží i potravinách...

Unikají ze skládek odpadů...

Hromadí se v říčních sedimentech a rybách...